

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій "УАБС"

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

V Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції
(19–20 листопада 2020 року)

Суми
Сумський державний університет
2020

УДК 336.71(477)
П78

П78

Збірник містить тези доповідей учасників V Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» (м. Суми, 2020 р.).

Розраховане на фахівців фінансової та банківської систем, керівників і спеціалістів підприємств усіх форм власності, науковців і студентів закладів вищої освіти.

УДК 336.71(477)

© ННІ БТ "УАБС" СумДУ, 2020

УДК 336.71.078.3

Леонов Сергій Вячеславович,

д.е.н., професор

Васильєва Тетяна Анатоліївна

д.е.н., професорка,

Кузьменко Ольга Віталіївна

д.е.н., професорка,

Кушнерьов Олександр Сергійович,

асистент, аспірант,

Скринька Лілія Олегівна,

студентка,

Сумський державний університет, м. Суми

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКУ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ДОХОДІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Процес легалізації кримінальних доходів в Україні набув таких масштабів, що може впливати як на внутрішньоекономічні процеси в державі, так й на її міжнародний рейтинг та імідж. Загалом обсяги операцій з легалізації кримінальних доходів оцінюються від 2 до 5 % світового ВВП (1-2 трлн. дол. США на рік). В реаліях вітчизняної фінансової системи загальний обсяг фінансових операцій, визнаних Державною службою фінансового моніторингу як ризиковані, в Україні становить від 10 до 15% ВВП. У той же час, тільки 1% світових нелегальних фінансових потоків повертаються державними органами контролю до бюджету. Ця проблема стоїть особливо гостро в умовах поточного погіршення макроекономічної ситуації та зростаючої економічної кризи, що спостерігається як у світі, так і в Україні.

З кожним роком ризик легалізації коштів отриманих незаконним шляхом за допомогою використання операцій фінансових установ збільшується та посилює тиск на фінансово-економічну безпеку держави, а також на бюджети усіх рівнів [9, 12, 15, 17]. Недосконалість законодавчого регулювання

фінансового нагляду, відсутність комплексної системи фінансового моніторингу, заснованої на новітніх інформаційних технологіях, сприяє зростанню злочинності, шахрайства у фінансовому секторі України, збільшенню можливостей відмивання грошей, отриманих незаконним шляхом [4, 10, 13, 16].

Для оцінювання обсягів легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом, існує низка методик, кожна з яких пропонує різні механізми та дуже диференційовану систему відповідних критеріїв. Серед них, зокрема: методика національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні, методика оцінювання ризику за типом клієнта з використанням коефіцієнтів значущості ризику, методика оцінки ризику легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом є оцінювання ризику за географічним розташуванням тощо [2, 8, 5, 14, 19, 20]. Найбільш популярні міжнародні методики оцінки ризику легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, часто містять показники, які відсутні в офіційній звітності вітчизняних фінансових установ, що зменшує їх практичне значення та не дозволяє повноцінно використовувати для прийняття ефективних управлінських рішень. Незважаючи на суттєві наукові результати, станом на сьогодні недостатньо розробленими залишаються питання формування всебічного масиву вхідної інформації для всебічної характеристики послуг банків, як основних фінансових посередників в Україні, з метою легалізації кримінальних доходів [1, 3, 6, 7, 11].

Для формування інформаційної бази оцінювання ризику легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, пропонується використовувати такі звітні показники банків:

1. частка фінансових операцій, зареєстрованих за ознаками внутрішнього фінансового моніторингу, у загальній кількості фінансових операцій;

2. частка фінансових операцій, за якими прийнято рішення не надсилати повідомлення Держфінмоніторинг, у загальній кількості фінансових операцій, зареєстрованих за ознаками внутрішнього фінансового моніторингу;
3. співвідношення розміру комісійного доходу від розрахунково-касового обслуговування клієнтів до загальної чисельності клієнтів банку;
4. кількість порушень постанов Правління НБУ за період;
5. кількість порушень Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» за період [18];
6. кількість порушень Закону України «Про банки і банківську діяльність» за період [21];
7. частка клієнтів, що не здійснювали фінансових операцій, у загальній чисельності клієнтів;
8. частка надходжень готівкових коштів у загальній сумі надходжень;
9. частка надходжень безготівкових коштів у загальній сумі надходжень;
10. частка видатків готівкових коштів у загальній сумі видатків;
11. переказ без зовнішньоекономічного контракту (кількість операцій за період);
12. переказ без зовнішньоекономічного контракту (суми операцій за період).

Таким чином, представлені вище показники кількісно характеризують як імовірність використання послуг банків з метою легалізації кримінальних доходів, так й вірогідність участі працівників банків або топ-менеджменту безпосередньо в даному процесі.

Тези доповіді підготовлено за результатами дослідження, що фінансується Національним фондом досліджень України No. 2020.01/0185 “Оптимізація та автоматизація процесів фінансового моніторингу для зростання інформаційної безпеки України”.

Список використаних джерел:

1. An. Buriak, Al. Artemenko. Reputation risk in banking: application for Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(2), 2018. P. 100-110. URL:[http://doi.org/10.21272/fmir.2\(2\).100-110.2018](http://doi.org/10.21272/fmir.2(2).100-110.2018)
2. Dmytrov, S., Medvid, T. An approach to the use of indices-based analysis subject to money laundering and terrorist financing national risk assessment. *SocioEconomic Challenges*, 1(1), 2017. P. 35-47. URL: <http://doi.org/10.21272/sec.2017.1-04>.
3. Druhov, O., Druhova, V., Pakhnenko, O. The Influence of Financial Innovations on EU Countries Banking Systems Development. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 2019. P. 167-177. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-13>
4. Esmanov O., Dunne P. Prior to the Financial Security through Control over the Use of Public Funds, Assessment Methodology and Practical Experience in Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(3), 2017. P. 65-74. URL: [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(3\).65-74.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(3).65-74.2017)
5. Gilmor, W.C. Dirty money. The evolution of money laundering counter-measures. Strasbourg. 1995.
6. Glants V. Optimization of Bank Expenses on Marketing Communications. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(1), 2018. P. 37-49. URL:[http://doi.org/10.21272/fmir.2\(1\).37-49.2018](http://doi.org/10.21272/fmir.2(1).37-49.2018)
7. Guley, A., Gusev, J. Effect of foreign capital on competition development in the European banking sector. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(2), 2017. P. 71-79. URL:[http://doi.org/10.21272/fmir.1\(2\).71-79.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(2).71-79.2017).
8. Levi, M., Reuter, P. Money Laundering. University of Chicago. 2006. URL: www.puaf.umd.edu.
9. Molotok, I.F. Bibliometric and Trend Analysis of Budget Transparency. *Business Ethics and Leadership*, 4(2), 2020. P. 116-122. URL:[https://doi.org/10.21272/bel.4\(2\).116-122.2020](https://doi.org/10.21272/bel.4(2).116-122.2020).

10. Mujtaba, B. G., McClelland, B., Williamson, P., Khanfar, N., Cavico, F. J. An Analysis of the Relationship between Regulatory Control and Corruption based on Product and Market Regulation and Corruption Perceptions Indices. *Business Ethics and Leadership*, 2(3), 2018. P. 6-20. URL:10.21272/bel.2(3).6-20.2018.
11. Savchenko, T., Kovács, L. Trust in the banking sector: EU experience and evidence from Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(1), 2017. P. 29-42. URL:http://doi.org/10.21272/fmir.1(1).29-42.2017.
12. Sineviciene, L., Shkarupa, O., Sysoyeva, L. Socio-economic and Political Channels for Promoting Innovation as a Basis for Increasing the Economic Security of the State: Comparison of Ukraine and the Countries of the European Union. *SocioEconomic Challenges*, 2(2), 2018. P. 81-93. URL: 10.21272/sec.2(2).81-93.2018
13. Smith, J.M. Money Laundering Struggle Enforces. *Operational Risk*, 2003. 1: 2–12.
14. Subeh, M. A., Boiko, A. Modeling efficiency of the State Financial Monitoring Service in the context of counteraction to money laundering and terrorism financing. *SocioEconomic Challenges*, 1(2), 2017. P. 39-51. URL:http://doi.org/10.21272/sec.1(2).39-51.2017.
15. Vasylieva, T., Harust, Yu., Vynnychenko, N., Vysochyna, A. Optimization of the financial decentralization level as an instrument for the country's innovative economic development regulation. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 2018. P. 381- 390. URL: http://doi.org/10.21272/mmi.2018.4-33
16. Yarovenko, H., Kuzmenko, O., Stumpo, M. DEA-Analysis Of The Effectiveness Of The Country's Information Security System. *SocioEconomic Challenges*, 4(3), 2020. P. 142-153. URL:https://doi.org/10.21272/sec.4(3).142-153.2020.
17. Zolkover, A., Terziev, V. The Shadow Economy: A Bibliometric Analysis. *Business Ethics and Leadership*, 4(3), 2020. P. 107-118. URL:https://doi.org/10.21272/bel.4(3).107-118.2020.

18. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 16.08.2020. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
19. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Київ, 2016. 208 с. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161125/zvit_ukr.p
20. Методика національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні. *Organization for Security and Co-operation in Europe*. Київ, 2018.
21. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2020. *Державна фіскальна служба України*. URL: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-2000-rik/35589.html>

УДК 351.863:343.72:004.496.5:336(043.2)

Скринька Лілія Олегівна,
студентка,

Гарбар Яна Сергіївна
аспірантка,

Кузьменко Ольга Віталіївна,
д.е.н., професор

Сумський державний університет, м. Суми

**ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ
КІБЕРШАХРАЙСТВАМ ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ДОХОДІВ
НА ОСНОВІ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ВИЖИВАННЯ**